

– Nový orgán Csemadoku by mal revidovať od základu doteraz platný program Csemadoku a vypracovať nové úlohy a po prejednaní v straníckom orgáne ÚV KSS organizačne toto zabezpečiť, aby aj Csemadok mohol aktívne prispievať na konsolidáciu kultúrneho a spoločenského života medzi maďarskými obyvateľmi v SSR.

– Nový orgán má viesť účinný ideologický boj proti nositeľom pravicového oportunistu proti prípadnému šíreniu nacionalistických a šovinistických náhľadov a tendencií medzi maďarskými obyvateľmi.⁴⁴³

SNA, ÚV KSS, k. 1286, a. j. 101, géppel írt tisztázat

Összefoglalás: A Csemadok 20 éven keresztül becsülettel teljesítette küldetését, az 1968-as válság azonban a szövetséget sem kerülte el, s a nacionalista beállítottságú magyar értelmiség nacionalista és sovinszta céljai szolgálatába állította. A Csemadok KB 1968. márciusi állásfoglalása nem volt szocialistaellenes, de tartalmazott néhány irreális javaslatot, nyilvánosságra hozatala pedig nacionalista indulatokat váltott ki. A Csemadokon belüli ellenzéki csoport a szövetséget magyar párttá akarta alakítani, amihez el kellett távolítania az ezt akadályozó elvtársakat, erről tanúskodik az ún. kassai levél is. Céljaik megvalósításának jelentős állomása volt az 1968. júniusi dunaszerdahelyi KB-ülés, amelyen eltávolították az Elnökségből többek között Fábry István, Krocsány Dezső, Kosztanko Antal és Szabó Béla elvtársakat, s Dobos Lászlót választották elnökké. Az augusztusi események után a szövetséges csapatok elleni nyilatkozatok fő megszövegezői Dobos László, Szőke József és Szabó Rezső voltak. A jobboldali opportunista erők demagógiája a rendkívüli, X. közgyűlésen tetőzött, amely a párt vezető szerepével összeegyeztethetetlen, s a pártvezetés által jóvá sem hagyott programot fogadott el. A helytelen politikai nézeteiket a már említettekén kívül elsősorban Duray Miklós, Varga Sándor, Nagy Jenő, Béres József, Janics Kálmán, Mede István és Takács András képviselte. Mivel a jelenlegi vezetés nem eléggé önkritikus, s így nincs rá biztosíték, hogy a Csemadokban ismét érvényesüljön a párt vezető szerepe, a szövetség élére új vezetőséget kell választani.

126

Pozsony, 1971. március 29. Határozat a Csemadok KB üléséről, amely felmentette tiszttségéből Dobos Lászlót és a szövetség vezető szerveinek több tagját, s Fábry Istvánt választotta meg a Csemadok új elnökévé.

H a t á r o z a t
a Csemadok Központi Bizottsága V. üléséről
1971. március 29.

443 A jelentést az SZLKP KB Elnöksége 1971. március 18-án hallgatta meg és hagyta jóvá, egyúttal úgy határozott, hogy pártvizsgálatot indít Dobos László és Szabó Rezső ellen. (SNA, ÚV KSS, k. 1286. a. j. 101.)

A Csemadok Központi Bizottsága 1971. március 29-én tartott V. rendes ülésén megtárgyalta a szervezet 1968–69. évi munkájának értékelését, s azokból levonta a megfélemlítő tanulságot. Megtárgyalta továbbá az elnökség beszámolóját az 1970. évi munkáról és az 1971. évi feladatokról és úgy döntött, hogy:

- egyetért azzal a Csemadok 1968–69. évi tevékenységéről szóló tájékoztatóval,⁴⁴⁴ melyet az SZLKP KB Elnöksége 1971. március 18-án megtárgyal és azt jóváhagyta;
  - elfogadja az elnökség és a szervezet országos elnöke lemondását;
  - felmenti a központi bizottság 24 tagját⁴⁴⁵ központi bizottsági tagsága alól, s egyet-ért a revíziós bizottság két tagja⁴⁴⁶ felmentésével;
  - elfogadja az elnökség lemondását;
- A központi bizottság a Csemadok KB elnökévé megválasztotta F á b r y István elvtársat.
- megerősítette tisztségében V a r g a Bélát, a KB vezető titkárát, és V a r g a Jánost, a KB titkárát.

A Csemadok Központi Bizottsága az elnökségbe az alábbi tagokat választotta:

C s i k m á k Imre
 Dr. F ó n o d Zoltán
 G á s p á r Tibor
 K u l c s á r Tibor
 Ing. K r o c s á n y Dezső
 M a g Gyula
 M o l n á r János
 R á c z Olivér
 R a d o s Pál
 T o l v a j Bertalan

A Csemadok Központi Bizottsága jóváhagyta az 1970-es évben végzett munkát és az 1971-es évi munkatervet;

- jóváhagyja, hogy a JB-k 1971. áprilisára összehívják a Csemadok járási konferenciáit, s jóváhagyta azok irányelveit;
- elhatározta, hogy 1971-ben – az év végéig – összehívja a Csemadok XI. rendes közgyűlését;

A beszámoló és a vita alapján az alábbi határozatot hozta:

1. A Csemadok 20 éves munkájához és a csehszlovákiai magyarság haladó hagyományaihoz hűen tevékenységét szocialista társadalmunk vezető ereje, Csehszlovákia Kommunista Pártja politikája szellemében végzi, s legfőbb feladatának tekinti, hogy a párt által kítűzött feladatok teljesítésére mozgósítsa tagságát. A szervezet küldetésének megfelelően figyelmünket arra összpontosítjuk, hogy népnevelő és kulturális tömegmozgalmi munkánkkal hozzájáruljunk dolgozóink szocialista neveléséhez, a nemzetgaz-

444 Lásd a 125. sz. dokumentumot.

445 Valószínűleg elírás. Az ülés Dobos László mellett a KB további 25 tagját mentette fel, ennyi szerepel az ülésről kiadott közleményben is (*Hét*, 1971. április 16., 10–11. p.). A felmentett KB-tagok a következők voltak: Szőke József, Kardos István, Szabó Rezső, Újváry László, Janics Kálmán, Turczel Lajos, Varga Ervin, Icsek István, Nagy Olivér, Gacsó István, Szokolay Imre, Mácza Mihály, Teleki Tibor, Pölhös Imre, Rózsa Ernő, Beke Sándor, Böszörményi János, Varga Sándor, Nagy Jenő, Broczko Gyula, Nagy János, Híves Vince, Takács András, Csekei Ernő és Szirmák Imre. (FKI, Csemadok irattára, E-XXXIV.)

446 A KB Ellenőrző Bizottságából Kanala Józsefnét és Kürthy Lajost zárták ki. (uo.)

dasági feladatok teljesítéséhez s a csehszlovákiai magyar dolgozók politikai, szakmai és kulturális neveléséhez. Megtisztelő kötelességünknek tartjuk, hogy minden erőnkkel támogassuk pártunknak azt a törekvését, mely népünk erkölcsi-politikai egysége megszilárdítását célozza. Eszmei nevelő munkánkat a marxizmus–leninizmus, valamint pártunknak a tavalyi év decemberében megtartott plenáris ülésén hozott határozata és az ott elfogadott Tanulságok⁴⁴⁷ szellemében végezzük, segítve ezáltal is a proletár internacionalizmus, a szocialista hazafiság és az egészséges nemzeti öntudat elmélyítését.

2. A Csemadok 1968–69. évi munkájának tanulságait megszívelve feladatunknak tekintjük, hogy minden erővel támogassuk [a] hazánk nemzetei és nemzetiségei közötti elvtársi, testvéri viszonyt, egymás őszinte megbecsülését, s népeink közeledésének ügyét. Ápoljuk és erősítjük a szocialista országokhoz fűződő kapcsolatokat, s felszabadítónkkal, a Szovjetunióval való megbonthatatlan barátságunkat. Politikai nevelő munkánkkal hozzájárulunk az eszmei harc feladatai teljesítéséhez, a jobboldali opportunista nézetek, nacionalista csökevények és a kispolgári radikalizmus elleni harchoz, s felépünk minden olyan megnyilvánulás ellen, mely becsmérli szocialista építő munkánk eredményeit, s idegen pártunk politikai irányvonala szellemétől.

3. Alapvető feladatnak tekintjük, hogy a 20 éves munka eredményeire építve tevékenységünk fő tartalmát a népművelés és a kulturális tömegmunka képezze. Ennek érdekében a legszorosabban együtt fogunk működni az állami és közigazgatási szervekkel, intézményekkel, valamint a társadalmi szervezetekkel. A párt nemzetiségi politikáját továbbra is propagáljuk, érvényesítjük, s az egyes problémák megoldását javaslatainkkal elősegítjük.

4. Hazánk népe Csehszlovákia Kommunista Pártja 50. évfordulója és a CSKP XIV. kongresszusa⁴⁴⁸ előkészületei jegyében él. Pártunk 50 éves harca összeforrt az öntudatos magyar dolgozók, kommunisták küzdelmével. Büszkén tekintünk a megtett útra, a CSKP gazdag tapasztalataira, forradalmi küzdelmeire, s a népünk érdekében vállalt igazságos harcra, s további győzelmeink szervezőjét is a CSKP-ban látjuk. Pártunk 50 éves történelme arra kötelez bennünket, hogy a legjobb erőket mozgósítsuk a szocialista társadalmunk előtt álló igényes feladatok teljesítésére, s munkával, tettekkel köszöntsük a félévszázados jubileumot éppúgy, mint a CSKP XIV. kongresszusát, mely pártunk történelmének egyik legnehezebb szakaszát lezárva, új fejezetet nyit társadalmunk életében: a szocialista társadalom fejlődésének új távlatait.

Felszólítjuk az alapszervezeteket, a Csemadok minden tagját, hogy fokozott, eredményes konkrét munkával köszöntsék az évfordulót és a kongresszust!

FKI, Csemadok irattára, KB-VII-4, géppel írt tisztázat

447 Lásd a 439. sz. jegyzetet.

448 A CSKP 1968. augusztusi rendkívüli, XIV. kongresszusát érvénytelenítették. Az immár „legális” XIV. kongresszust 1971. május 25–29-e között tartották meg.

Pozsony, 1971. június 28. Jelentés az SZLKP KB Elnöksége számára a Dobos László elleni pártvizsgálat eredményeiről, amely szerint Dobos Lászlót terheli a fő felelősség a Csemadok tevékenységében 1968–1969 folyamán bekövetkezett deformációkért.

Správa o výsledku šetrenia činnosti Ladislava D o b o s a v rokoch 1968 – 1969

Výsledok šetrenia:

Šetrením sa ukázalo, že Ladislav D o b o s má hlavný podiel na deformáciách, ktoré sa vyznačovali v rokoch 1968 – 1969 snahou nacionalistických a pravicových síl, aby Csemadok okrem kultúrnej organizácie sa stal aj politickou organizáciou maďarskej národnosti v ČSSR. Ďalej nesie hlavnú vinu za rozniecovanie kampane proti súdruhom, ktorí stáli na zásadách proletárskeho internacionalizmu.

Jeho politické postoje odrážajú napríklad stanovisko maďarskej sekcie Zväzu spisovateľov z marca 1968, ktorého bol spoluautorom. K stanovisku, ktoré bolo vydané na podporu marcového stanoviska ÚV Csemadoku, sa objavia krajne nacionalistické požiadavky a charakterizuje ho nemarxistický postoj v riešení národnostnej otázky a kádrových problémov, najmä pokiaľ ide o politickú reprezentáciu maďarskej národnosti v ČSSR.

Napriek tomu, že súdruh Dobos ako člen predsedníctva a pléna ÚV Csemadoku hlasoval za marcové stanovisko ÚV Csemadoku, čoskoro ho už považoval za nedostačujúce – stanovisko maďarskej sekcie Zväzu spisovateľov prelicituje stanovisko ÚV Csemadoku vo všetkých bodoch. Takýmto spôsobom toto stanovisko sa stalo hlavnou príčinou toho, že okresné výbory a miestne organizácie Csemadoku boli dezorientované a často prijali podobné krajnostné požiadavky, ktoré sú obsiahnuté v spomenutom stanovisku (viď prílohu).⁴⁴⁹

Ladislav Dobos nesie hlavnú vinu na tom, že po jeho nástupe do funkcie predsedu ÚV Csemadoku sa stupňovala snaha u určitej časti členov predsedníctva ÚV Csemadoku, vytvárať ďalšie samostatné národnostné organizácie, ako Maďarský zväz mládeže a Zväz maďarských pedagógov. Dôkazom toho je diskusný príspevok Ladislava Dobosa na predsedníctve z 2. augusta 1968, kde hovorí: „Csemadok postupne sa stáva spoločenskou organizáciou a z oblasti kultúry prechádza na politiku. Považujem za potrebné zvolať celoštátnu poradu predstaviteľov maďarského kultúrneho života a dobré by bolo, keby do tohoto času už bol založený Maďarský zväz mládeže a Zväz maďarských pedagógov, aby sa tieto na tejto porade mohli zúčastniť, ako inštitúcie. Takto by mohol vzniknúť maďarský národný front. Tieto organizácie budú žiadať, aby sa mohli stať členmi v národnom fronte, a je otázkou, či sa uspokojíme s tým, že tieto organizácie budú členmi Csemadoku, alebo majú byť aj členmi v Národnom fronte.“

Ladislav Dobos, ako predseda ÚV Csemadoku, so svojím oportunistickým, politickým postojom úplne uvoľnil cestu krajne nacionalistickom prúdom v Csemadoku a ich snahy nie žeby brzdil, ale opačne, inšpiroval a podporoval ich. Na rozširovanie protisovietskych prejavov využili aj situáciu v redakcii ÚJ SZÓ. Napríklad k ich aktivite možno pripísať, že v ÚJ SZÓ a v Pravde bol uverejnený otvorený list delegátom mimoriadneho zjazdu KSS – 27. VIII. 1968.

449 A jelentés mellékleteit nem közöljük.